



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Cautela Confessarii Pro Foro Sacramentali Occasione
Decretorum S. M. Alex. VII. Innoc. XI. Et Alexandri VIII. ...**

Matthaeucci, Augustín

Francofurti Ad Moenum, 1711

Cap. VII. Debitum conjugale.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40684

putantur actiones, quas in ebrietate facit, propter periculum prævisum, cui se exposuit.

Si peccatum, vel effectus prævisus non sit, nec debuit prævideri, tunc ebrius non imputatur ut peccaminosus, quia nec in se, nec in causa fuit volitus; verum videndum est, an effectus per se, & semper, & ut in pluribus sequatur, quia tunc imputatur; nam tunc, qui vult causam, consequens est, ut velit effectum; si verò effectus non per se, sed per accidens, raro, & contingenter, & in paucioribus sequatur, tunc non imputatur, ut optimè D. Thomas cit. in corp. adducens ver. Augustini scribentis contra Faustum: *Loth culpandus est, non quantum ille incestus, sed quantum ebrietas meruit; quia neque in genere præviderat, quod filia esset peccatura cum ipso. Et raro contingit, ebrios induci ad actionem, ad quam filia induxerunt Loth.*

19. Nota, quòd plena ebrietas, quæ est mortale, & in qua perfectè usus rationis amittitur, ex his dignoscitur 1. si non recorderis eorum, quæ fecisti, & dixisti. 2. si ea commisisti, quæ sana mente nunquam fecisti, V. G. si protulisti blasphemias verberasti uxorem, & similia; vide c. 4. n. 5. triplicem ebrietatis speciem.

20. Queritur. *An liceat, se inebriare Tabaco?*

Resp. Quamvis ebrietas propriè ex dictis sit excessus in potu, donec usus rationis adimatur, quia tamen plures per suffitum Tabaci amittunt usum rationis, & sunt similes ebriis: ideo dicendum, quòd lethale sit, per suffitum Ta-

baci se privare usu rationis; nec potest dari disparitas, cur se privare tali usu per potum sit lethale, non verò per fumum Tabaci; cum hic ratio naturalis ligetur non naturaliter per quietem sensuum, sed violenter per operationem Tabaci. Tum quia, malitia mortalis ebrietatis in hoc consistit, quòd ebrius se privet potentia proxima usus rationis, itaut non sit in ejus potestate, dum ebrius est, eo uti pro suo libitu; nam se liberare ab ebrietate non potest, quando vult, etiamsi famulos adhibeat, ut se ad ministerium sensuum vocent; & hinc non potest redire ad rationem, dum vult; consequenter, cum sit magnum malum se privare potentia proxima usus rationis; & aliud sit certum, hominem non esse dominum, sed tantum administratorem suæ rationis, sicut aliorum membrorum, & potentiarum naturalium, sequitur, ut se inebriando, vel per potum, vel Tabaci suffitum, & fumum inferat sibi grave damnum, cuius sibi inferendi potestatem non habet, adeoque quod mortaliter peccet, Gobat. tom. 2. oper. moral. tract. 5. cap. 3. n. 4. in fine.

CAPUT VII

Prop. XI. ab Innoc. XI. Sc.
Debitum conjugale.

1. PROP. 9. *Opus conjugii ob solam voluptatem exercitum omni penitus caret culpa, ac defectu veniali.*

Occasione cuius, agitur hic de debito conjugali, seu obligatione, quam habent conjuges reddendi sibi invicem debitum, dum

dum rationabiliter petunt, in quo mortaliter peccant, cum id sine rationabili causa unus alteri negat.

2. Sed nota, posse conjuges in copula conjugali mortaliter peccare. 1. Si semen scienter, & voluntarie extra vas effundant, quia est contra finem generationis, 2. Si in actu generationis mentem ad alia objecta divertant, ita ut vir aliam mulierem, & mulier alium desideret, quod est in Confessione aperiendum cum obiecto cogitato: quia, si vir virginem optaret, esset peccatum stupri, si uxoratam adulterium: & de qualitate obiecti tenetur Confessarius interrogare, 3. Si vir in vase præpostero uxorem cognosceret, etiam cum animo consummandi in debito vase; magna enim indecentia in matrimonio apparet: hinc dixit Divus Thomas in 4. distinct. 32. quæst. 1. artic. 5. ad tertiam quæstionem: tenetur unus alteri debitum reddere, salva debita honestate. 4. Si quis sua uxore utatur, non tamquam uxore, sed præcisè, tamquam esset simplex femina, & meretrix, paratus ea uti, etiam in tali statu, de quo idem D. Thom. cit. dist. 31. q. 2. art. 3. ad 1. scripsit: tunc voluptates meretricis vir in uxore quarit, quando nihil aliud in eo attendit, quam quod in meretrice attenderet. 5. Si luxuriis prohibitis se faciant impotentes ad reddendum debitum; nam præbent causam ruinæ spiritualis. 6. Cum faciunt aliquid, per quod impediatur conceptionem, etiam si de facto non impediatur, quia per eos non stat, quin impediatur, 7. Si habens votum simplex castitatis debitum petat, quod tamen potest, & tenetur reddere; & in aliis casibus, quos Autho-

res referunt, ex quibus aliquos dabimus infra.

Nec Authores propositionis asserunt in præfatis casibus mortaliter conjugatos non peccare; sed quod affirmant, est, non peccare venialiter, qui utitur matrimonio ob solam delectationem; & tamen sciendum eis erat, quod qui ob solam voluptatem carnalem utuntur copula conjugali, non utuntur ea propter finem intentum à matrimonio: nam usus matrimonialis copulæ in natura lapsa ordinatur ad gignendos, & educandos filios, tamquam in finem primarium, & ultimum, & in remedium concupiscentiæ, seu ad vitandum periculum incontinentiæ, juxta Apost. 1. ad Corinth. 7. Propter fornicationem unusquisque uxorem suam habeat: ideò, qui ob solam voluptatem carnalem uxorem suam cognoscit, venialiter peccat, ex D. August. lib. de bono conjugali cap. 6. ubi hæc habet: conjugalis concubitus generandi causa non habet culpam: concupiscentiæ verò satiandæ, tantum cum conjugate, venialem. Ipsum vide, & infra cap. 28.

Sed hodie de hoc dubitari non debet propter decretum Innoc. Ideò Confessarius aliis circa hujusmodi debitum, magis practicis & communibus instruitur.

3. Quæritur. Quid agendam sit Confessario cum nupta se accusante, à quatuor mensibus sum nupta, & à sex non sum confessa, hoc tempore semel carnaliter cognovi fratrem mariti, nunc ne possum reddere, & prætere debitum?

Resp. Interroget, an cum eo peccaverit ante, vel post contractum matrimonium:

nium: si ante: affirmet matrimonium esse nullum propter impedimentum dirimens, quod contraxit propter copulam cum fratre futuri sponsi.

Ponderet Confessarius I. Ex copula carnali affinitatem induci, ad eodque impedimentum dirimens matrimonium; postea contrahendum; describitur autem affinitas: est quadam conjunctio, & propinquitas personarum orta ex copula carnali, licita, vel illicita, siue sit publica, vel occulta: ratione cujus consanguinei viri, qui habet copulam cum aliqua muliere, (idem dicatur de consanguineis mulieris respectu viri) dicuntur esse conjuncti cum muliere in eodem gradu, quo sunt cum viro; ad quam contrahendam non sufficit copula attentata, sed requiritur copula perfecta, & consummata; ac seminat in vase naturali, quamvis generatio non sequatur.

II. Quod licet omnes consanguinei uxoris sint affines marito, & e contra, inter ipsos tamen consanguineos utriusque partis non contrahitur affinitas, quae causet impedimentum matrimonii: & hinc sequitur, quod duo fratres ex una parte possint accipere duas forores ex altera; & pater, & filius ex una, matrem, & filiam ex altera, ut clarè textus in cap. quod super his de consang. & affinis.

4. Notant DD. differentiam inter affinitatem ortam ex copula licita, & illicita, hanc esse, quod impedimentum ortum ex copula licita, & conjugali dirimat matrimonium usque ad 4. gradum inclusivè; adeo ut maritus propter copulam cum uxore non possit, mortua uxore, ducere ullam, quae sit conjuncta uxori defunctae, in 1. 2. 3. & 4. gradu, nam omnes consan-

guinei uxoris in istis gradibus sunt affines mariti; ortum verò ex copula illicita, ad secundum gradum tantum sit restricta per Trid. sess. 24. de ref. matrim. cap. 4. unde licet, qui cognovit fororem, vel aliam conjunctam Bertam in primo, vel secundo gradu, non possit postea Bertam ducere, potest tamen, si cognovit aliam eidem conjunctam in 3. vel 4. gradu, de quo lib. 4. de matr.

4. Sed quid, si affirmet, cum eo peccari ante matrimonium invincibiliter ignorans, quod esset frater sponsi: vel quod ex tali copula induceretur impedimentum dirimens matrimonium contrahendum: adeoque cum ignorantia juris, & facti?

Resp. Propter ignorantiam excusatur ab excommunicatione, qua ligantur contrahentes scienter in gradibus affinitatis, & consanguinitatis, aliisque impedimentis dirimentibus, à qua absolvi non possunt, nisi separentur; & si fuerint denunciati excommunicati, à solo Episcopo. Clement. Quoniam de consang. & affinitat. excusatur etiam à sacrilegio, quod commisisset faciendo Sacramentum omnino irritum; at non proinde sequitur, quod matrimonium sit validum, quamvis illud bona fide contraxerit, quia revera est affinis cum sponso, & conjuncta in gradu prohibito cum viro; nec in hoc contractu bona fides supplet, quod Ecclesia pro substantia exigit. Consultat itaque, ut recurrat ad Sacramentum Penitentiarum pro dispensatione, (nam supponitur non posse à viro separari sine gravi scandalo, & praesudicio propriae famae, ac filiorum damno,) & interim injungat, quod debitum non peccat: & dum

maritus exigit, quærat ipsa modum, & verisimilem exculationem non reddendi; nam, eum matrimonium sit invalidum, quælibet copula, tam petita, quam reddita est fornicaria: quæ, cum sit intrinsecè mala, à nullo, etiam evidentissimo periculo; & mortis metu honestari potest, nam peccatum mortale propter nullum metum licet admittere, *cap. Sacris de iis, qua vi, &c.* & ideo debet potius mortem sustinere, quam consentire; caveat tamen Confessarius, ne consulat, quod mendacis reddere debitum effugiat, quia; cum mendacium sit malum, pro nullo bono consuli potest.

Recepta dispensatione, antequam petat, vel debitum reddat, est renovandus consensus matrimonialis, sine quo adhuc copula fornicaria foret, sed non est opus renovare coram Parocho, & testibus, quia occultum fuit prorsus impedimentum (ut supponitur) & in facie Ecclesiæ matrimonium validum reputatur: renovabitur itaque inter ipsam, & virum, cui tamen non debet id significare ad impedienda mala, quæ possent suboriri, & prudenter timeri; & propterea huiusmodi modum servet, priusquam reddat debitum marito petenti, suaviter inquirat, & postulet: *amas me affectu maritali, ut ceteri viri proprias uxores? si me non duxisses, jam duceres? nonne vis me semper habere pro tua uxore?* & ubi affirmet, jam habetur renovatus consensus; quod si neget, occasionem justam habet negandi petenti, & volenti debitum affectu fornicatio.

§. Sed quid, si dixerit, se cognovisse *Matthæi Cauvela Confess.*

fratrem sponsi post contractum matrimonium?

Resp. Tunc matrimonium non dissolvitur, quia est insolubile, sed privatur jure petendi debitum; non tantum, quia commisit adulterium, sed singulariter, quia evasit affinis sui mariti, tenetur tamen ex justitia reddere viro petenti, quia maritus propter malitiam uxoris non debet suo jure privari, *cap. Tua de eo, qui cogn. consang.* Interim injungat (ut in futurum ipsa quoque petere valeat) ut dispensationem à Pœnitentiaria impetret, aut Ordinario loci, vel à Sacerdote habente ab eo facultatem dispensandi: aut per se immediatè, aut tacito nomine, pro ea Confessarius quærat sibi communicari facultatem, ut super eo ex rationabili causa, quæ certè non deerit, dispense, *Gobat Theolog. tract. 10. casu 15. num. 604. Quilici Confess. mand. qu. 15. art. 4. num. 13. ex Lezana, & De la Cruz de matrim. art. 6. dub. 12. de dispens. num. 3. resolvunt, posse Regularem à Superiore specialiter deputatum, & ab Ordinario approbatum dispensare cum conjugatis incestuosus post matrimonium, ad debitum petendum, in Sacramento Confessionis, in Ecclesiis suis tantum, quæ deputatio durat ad libitum, & expirat morte, vel mutatione ipsius Superioris; hac formula dispensationem exposcat. Peto à P.V. ut mecum dispense in debiti petitione, quo jure privor ob affinitatem contractam cum meo marito, & Confessarius, data prius absolutione à peccatis, respondeat: *dispense*, modò subsit causa rationalis; quæ sanè reputatur sufficiens, vel, ut mulier vitet incontinentiam in se ipsa, vel ne superba, &*

(Pp)

erga

erga se ipsum parum benevola ab ipso met marito cognoscatur. Videatur Tamb. hb. 8. de *matrim. tract. 2. cap. 6. n. 5.* & infra lib 3. cap. ult.

6. Sed quid, si fateatur, Pater ignorans fuisse fratrem mariti, aut copula incestuosa annocti privationem juris petendi debiti, ab eo invita, & per violentiam cognita sui?

Resp. Communiter DD. resolvunt, non privari jure petendi, si inculpabiliter accessit ad Confanguineum sui viti, hoc est, cum ignorantia invincibili, argum. ex cap. si quis est. tit. aut per violentiam fuerit cognita; nam cum sic non sit incestuosa, excusatur à pena incestus per Ecclesiam statuta, etenim sine sua culpa non debet, quis suo jure privari, cap. discretionem tit. cit.

7. Sed dices, affinitas contracta, & ignorata, ante matrimonium, illud contrahendum dirimit, ergo post matrimonium contracta privabit, saltem jure petendi debitum.

Resp. Negatur consequentia, & discrimen est, quia ante matrimonium non habet femina jus contrahendi, cum consanguineo illius, cum quo vi, aut ignoranter peccavit, sed post matrimonium habet jus petendi debitum ab eo: quo sine culpa privari non debet; nec affinitas dirimens est pura pena, sed inhabilitas, quae etiam sine culpa, contrahitur.

Crediderim tamen, quod si femina post contractum matrimonium voluntarie cognovit fratrem mariti, quamvis ignorarent ex eo impediti jus petendi debitum, quod adhuc privetur; ratio

est, quia, illa copula fuit peccaminosa, & propterea penam inde resultantem impotentia petendi debitum sibi ipsi ascribere debet; nec obstat, quod penam ignoret, quia cognoscit copulam prohiberi, quod sufficit, Sum. Leand. *debit. conjug. num. 4.*

8. Ponderet Confessarius ex Sacramento Baptismi & Confirmationis contrahi cognationem spirituales, quae est quadam propinquitas personarum exstituto Ecclesia orta, ex eo quod cooperentur ad Baptismi, vel Confirmationis collationem, aut susceptionem; contrahitur à baptizante, & confirmante cum baptizato, & confirmato, ac istorum patre, & matre; & reperitur in patre, ac matre baptizati, & confirmati cum patris, & in istis cum baptizato, & confirmato juxta Trid. *can. cap. 2. & à B. Pio V. apud Dela Cruz art. 6.* fuit declaratum patris inter se non contrahere. Quae, si contrahatur ante matrimonium, dirimit postea contrahendum; si vero post matrimonium contractum, privat dantem causam illius culpabiliter jure petendi debitum, servata proportione de affinitate.

9. Sed quid, dicendum de patre, qui filium proprium baptizavit an privetur jure petendi debitum, & cognationem spirituales contrahat cum propria uxore?

Resp. Negativè, si baptizat in extrema necessitate, cum nimirum alius non sit, qui baptizet, & infans periclitatur; nam, sine culpa non debet suo jure privari, ita cap. ad limina 30. qu. 1. Et cap. si vir de cognat. spirit. aliàs baptizando peccaret, quod non videtur asserendum; in qua

qua Decretali excusatur, etiam si ignoranter suscipiat: si verò scienter, jure petendi privatur, sed reddere debet, de quo *lib. 4. suis locis.*

10. Quaritur, quomodo se gerere debeat Confessarius cum muliere, quae se accusat: Pater: sum adstricta voto simplici castitatis, & nupta, vxor scrupulis, quomodo me gerere debeam circa petendum, & reddendum debitum?

Resp. Eidem significet non posse debitum petere, quamvis teneatur reddere (modò votum non sit emissam de consensu viri, quia tunc censetur juri suo renunciare, adeò ut mulier tunc nec petere, nec reddere licite possit) sive votum sit emissum ante, sive post contractum matrimonium; quòd, si emisit votum simplex ante matrimonium, quod postea contrahitur, non dirimitur, sed ipsa contrahendo peccavit, & videns se non posse alio modo castitatem servare, quam ingrediendo Religionem, modò sit ad illam habilis, debet eam ingredi ante consummationem matrimonii, intra tempus duorum mensium à contracto matrimonio, (quos *ius cap. ex publico de conver. conjug. maritatis* assignat ad deliberandum, an velint Religionem ingredi, vel in matrimonio perseverare,) & idè intra illos duos menses non tenetur debitum reddere; si perideret in matrimonio, debet dispensationem obtinere, ut etiam petere possit; verùm, marito defuncto, non potest ad alias nuptias transire sine expressa licentia Papae. Layman. *lib. 5. tract. 10. qu. 3. capit. 1. num. 10.*

11. Sed quaritur, an mulier illa pec-

cet, cum secunda vice exigit debitum, an verò solum peccaverit prima vice?

Resp. Aliquorum opinio est, quod mulier voto adstricta, peccet solum prima vice debitum petendo, quoniam putant per subsequens matrimonium, praesertim consummatum, votum extingui: quod esse falsum non dubito; nam, ut DD. communiter loquuntur apud Sylvestr. *v. matrim. 7. qu. 4.* votum non est extinctum, sed executio voti suspensa, pro tempore, & usu matrimonii contracti, & idè tenetur votum servare, quantum ad ea, in quibus non est facta impotens.

12. Sed quaritur, quid dicendum, si voverit ingredi Religionem, aut suscipere Sacros Ordines, vel non nubere?

Resp. Qui, votum Religionis emisit, peccat nubendo, & prima vice consummando, sive petendo, sive reddendo: peccat nubendo, quia transgreditur votum Religionis, cum nuptiis incompatibile: peccat prima vice consummando, quia est ei liberum, Religionem ingredi, & ad id ante consummationem tenetur, ut votum impleat, de quo *lib. 4. de matrim.* & tenetur reddere petenti; nubendo etiam peccat, qui voverit Sacros Ordines suscipere, quia nubendo factus est impotens ad votum implendum.

Sed, an ante consummationem debeat ingredi Religionem ad suscipiendos Sacros Ordines? Res est sub Dubio. Ego eum non obligarem ad statum tam difficultem, nisi ipse id intenderit.

Item, nubendo peccat, qui post votum non nubendi nupsit; sed postea potest petere, & reddere, quia voto

(Pp) 2 non

non nubendi opponitur contrahere, non verò consummare. Felix tom. p. Exam. num. 4264. & sequen.

13. Quæritur, an dubitans de validitate matrimonii possit debitum exigere?

Resp. Negativè, ex cap. Dominus de secund. nupt. ubi deciditur, mulierem dubitantem de morte prioris conjugis debitum non posse exigere à secundo marito, cui tamen reddere tenetur: & tenetur ad primum redire, dum noverit ipsum adhuc vivere. Idem habetur cap. Inquisitioni de sentent. excomm. & ibi resolvitur, quòd si dubium sit ex levi fundamento, poterit & reddere, & petere, modo dubium ad consilium sui Pastoris deponat; si verò probabiliter dubitet, seu ex fortibus rationibus, vel quia audivit ab hominibus, quibus credere tenetur, ad dubitandum moveatur, petere non debet, ne contra justitiam conscientie committat offensam, sed debet reddere, ne peccet contra legem conjugii, ut ibi textus; & interim adhibeat diligentiam ad indagandam veritatem; quòd si noluerit, non est absolvenda: & quatenus censet de certa nullitate matrimonii, nec exigere, nec reddere potest, ibid.

14. Sed cur, si bona fide contraxit, & fuit in possessione, non modo reddendi, verum etiam exigendi debitum, non potest, exorto dubio, exigere, cum pro se habeat regulam: in dubiis melior est conditio possidentis.

Resp. Quia regula illa procedit solum in materia justitiae, & foro judiciali, in quo Judex non potest aliquem ad poenam per sententiam damnare, nisi probetur

reus: dubium est apud Judicem: an ego occiderim Paulum: non possum ab eo irregularis judicari, vel absolvi: non judicari, ne mihi absque causa injuriam inferat: non absolvi, ne peccet contra justitiam; ad quam pertinet, quòd delicta non remaneant impunita; & hinc cum Judex non possit partem tutiorem reperire, in dubio debet servare regulas ab jure præscriptas, ut: in dubiis melior est conditio possidentis; verum, ego in eo dubio debeo me irregularem judicare, & abstinere à ministerio Altaris, quia id est tutius; & in dubiis tutior pars est eligenda: ut loquuntur Canones cap. petro de homicid. quæ necessitas eligendæ tutiorem confurgit ex obligatione, quia quis tenetur vitare periculum peccati; & propterea dixerunt DD. in foro penitentiali ad evitandum tale periculum partem tutiorem esse eligendam. Lege D. Thom. 2. 2. qu. 60. art. 4. unde, cum tutius sit, quòd mulier dubitans debitum non exigar, debet omninò abstinere: de qua re diximus aliqua lib. 1. cap. 20. nu. 71.

15. Sed dubitatur, nonne tutius etiam esset, si non redderet, cum peccatum possit esse tam in reddendo, quam denegando debitum? Immo, si semper deberemus tutiorem sequi ex duabus partibus, de quibus dubitatur, si ego dubitem, an in collatione, jejuniis tempore concessa, octo uncia violenter jejunium, deberem nil omninò in se jejunii comedere, quia verius est observare jejunium nil comedendo, quam comedendo aliquid; quòd falsum est omninò. & potest esse res scrupulis abundans.

Resp. Peccatum utique potest esse tam in reddendo, quàm denegando debitum:

nam, si matrimonium fuit validum, non licet denegare: si nullum, non licet reddere; tamen cum non constet, quae pars sit tutior propter aequalem probabilitatem, quam mulier habet de nullitate, & validitate conjugii, in eo dubio est eligendum, quod est favorabilius matrimonio, juxta textum in *cap. duobus de sent. & re judicata*; & promae Innoc. III. in *alleg. cap. Inquisitioni* in dubio, quod alter conjugum habebat de impedimento conjugii, dixit: *debitum esse reddendum, ne contra legem conjugii committatur offensa*; quod si judicaret probabilius esse nullum, tunc res non esset dubia, sed certa certitudinae, si non morali, majori sane ex parte nullitatis, & ideo deberet abstinere & ab exigendo, & reddendo; alias operaretur contra conscientiam sibi dictantem, probabilius esse matrimonium esse nullum, quam validum, & reddere debitum illicitum, quam licitum.

Ad exemplum de jejunio dicitur: si est moraliter certum, quod sufficiant sex unctae, non teneor ad quinque, vel nullam, sed non teneor excedere sex; nam, si sum certus, quod sex, aut octo sufficiant, non dubito, ideo possum, tuta conscientia, sex, vel octo sumere; nec datur hic locus praefatae regulae in dubiis, cum hic, ut supponitur, non dubitem, sed sum certus; haec ponderet Confessarius.

16. Sed quid, si tam mulier, quam vir dubitent de valore matrimonii?

Resp. Dum sic dubitant, nullus potest reddere alteri petenti ratio est, quia petens non petit licite; nam propter dubium non habet jus: cum ex conscientia

dubia non liceat operari; & sic alter non potest reddere.

17. Quiritur, an possit licite mulier denegare debitum suo viro, ut se liberet a doloribus partus?

Resp. Negative, quia liberet, & spondet ad id se subjecit.

18. Sed quid, si medicorum judicio, vel ipsa experta sit per partus antecedentes, sibi ex partu probabilissimum vitae periculum imminere?

Resp. Non teneri ad reddendum debitum, docet Sum. Leand. cit. nu. 2. ratio est, quia non habet dominium propriae vitae, sed administrationem, ergo non potest usum sui corporis alteri permittere cum probabili periculo ejusdem; maxime, quia conjuges in matrimonii contractu sibi invicem corporum potestatem tradunt, & promittunt inservire propagationi speciei salvis propriis individuis. Si vir stimulis carnis pulsetur, potest alia remedia, orationis, jejunii, &c. adhibere ad vincendam concupiscentiam. Layman. cit. cap. 1. nu. 5. dum tamen est inepta ad concipiendum, tunc reddere tenetur, quia periculum cessat.

19. Quiritur, an sit mortale peccatum conjugi serio, & instanter petenti, debitum negare, ne proles multiplicetur, quam parentes ob paupertatem difficile alere possint?

Resp. Affirmative; nam aut uxor vult perpetuo negare, aut tantum ad tempus: si perpetuo, exponit matrem sine justa causa manifesto periculo incontinentiae, & sic mortaliter peccat: si ad tempus solummodo, ergo frustra negat; quia, quando consentiet marito, probabilissime concipiet, & quidem facilius: me-

Ius est proli, ut vivat inops, quam ut omnino non vivat. Layman. *cas. num. 16*. Gobat. *cas. 16. nu. 623*. Absolvenda itaque non sunt mulieres habentes animum negandi matrimonium ob inetum difficultatis in prole nutrienda, dum maritus ferio, & instanter petit, nam maritum tunc exponunt periculo incontinentiæ, & in re gravi ei debita ex justitia sunt inobedientes.

20. Queritur, *accedit mulier, & se accusando aperit*: Pater: sum nupta, sed in ætate quasi sexagenaria, habeo vicum sæpe exigentem debitum; cum difficultate ipsum reddo, nam, cum sum inepta ad generationem, credo id mihi non esse licitum; *peto instructionem?*

Resp. Confessarius intetroget, à quanto tempore, & quoties debitum reddiderit: & an tunc temporis debitum reddiderit cum dubio, quod sibi non esset licitum, & quod mortaliter peccaret; & tunc toties peccasse judicet; & instruat, tria debere concurrere, ut impotentia ad generandum dirimat matrimonium.

I. Ut sit impotentia ad copulam, quæ per se apta sit ad generationem: cuiusmodi non est illa spadonum; utroque testiculo carentium, cum semen verum, & prolificum non emittant: quorum propterea matrimonia sunt nulla, ex constit. Sixti V. apud de la Cruz *art. 7. nu. 2*.

II. Quod impotentia sit perpetua, & perfecta; perfecta censetur, cum quis est impotens cum omni femina; nam, si cum una sit impotens, & non cum alia, matrimonium valet; etiam cum illa cum qua est impotens, ut expresse tex. *in capit. Fraternalitas. de frigid. & malef. cense-*

tur autem perpetua, cum nec successa temporis, nec modo naturali, & licito, nec tunc corporis periculo tolli valet; ut ibid. textus, dum ait: *impedimentum illud non erat perpetuum, quod præter divinum miraculum per opus humanum absque corporali periculo potuit removeri.*

III. Quod impotentia præcesserit matrimonio jam contracto; etenim obligatio ab initio contracta non dissolvitur, tamen ad eum casum deveniat, à quo incipere non posset; sic affinitas, vel aliud impedimentum superveniens matrimonio illud dissolvere non valet.

IV. Quod ex sententia totius Ecclesiæ, & DD. matrimonia Senum, & sterilium valida sunt, nam possunt uti naturali copula, solum per accidens inepta ad generandum, omitto, quod sæpe contra spem generant prolem. Tum quia, quamvis non possint generare filios, qui est finis primarius, & ultimus matrimonii, servatur tamen in eo finis non ultimus matrimonii, scilicet coniunctio concupiscentiæ. Vide *cap. Nuptiarum 17. quæst. 1. & lib. 4. de matrimon.*

21. Queritur, *quid agendum Confessario, si animadvertat penitentem laborare ignorantia circa impedimentum dirimens matrimonium?*

Resp. Si penitens labore ignorantia vincibili, & mortaliter culpabili, tenetur illi suum errorem aperire, quia forte, sic monitus, non contrahet; vel, si contraxit, aut separabitur à putata uxore, aut, cum id moraliter fuerit impossibile, dispensationem à Sacra Penitentiaria impetrabit: interim abstinabit

à de-

à debito, tum exigendo, tum reddendo; quod si pertinax exequi noluerit, intelliget, cur Confessarius absolutiorem neget, eoque rebore percussus, & conscientie stimulis pulsatus, postea fortasse se corriget, & alio tempore confitebitur suum peccatum.

Si verò invincibiliter ignoret se invalide contraxisse, tenetur Confessarius super eo ipsum instruere; ratio est, quia potens, & debens alios ab errore relevare, & tacens, se ipsum errare demonstrat *cap. 1. de hær. Tum* quia Confessarius exercet munus doctoris, & medici, ideo, ut doctor errantem debet instruere, & ut medicus sanare, ac adhibere remedia ad tollendum morbum, ut sic, vel à matrimonio contrahendo desistat, vel dispensationem impetret, si contraxit, & separari non potest.

22. Sed quid, si ex apercitione veritatis, & admonitione, nullus speretur fructus, sed potius prudenter timeantur rixa, scandala, lites Parentum, vel liberorum infamia, & Confessarius agnoscat penitentem, ita dispositum, ut sciens illud impedimentum, perseveraret in illo statu fornicario, in quo cum ignorantia formaliter non peccat, & cum admonitione peccabit?

Resp. Bonacc. de matrim. q. 3. punct. ult. num. 4. Layman. lib. 5. tract. 6. cap. 13. ar. 5. Gobat. cit. cas. 20. num. 357. Alique resolvunt, in casu dubii, Confessarium non teneri penitentem monere de suo errore, quia frustra, & sine fructu, imò cum gravi damno salutis spiritualis penitentis; & propterea debere dissimulare, & illum relinquere in tali ignorantia potius; in qua formaliter non peccat,

quàm aperire impedimentum dirimens, quo patefacto forsitan peccaret; quod probatur ex *cap. quia circa de consang. & affinit.* ubi Pontifex rescribit esse dissimulandum cum illo, qui contraxit cum impedimento dirimente, si grave scandalum ex admonitione immineret; & ex August. relato *cap. si quis il 2. de penit. dist. 7. si scirem tibi non prodesse, te non monerem, te non tererem*; & ex D. Th. 2. 2. q. 33. art. 6. qui in corpore quaesiti: hac habet: *ubi probabiliter asseritur, quod peccator admonitionem non recipiat, sed ad pejora labatur, est ab hujusmodi correctione desistendum, quia ea, quae sunt ad finem, debent regulari, secundum quod exigit ratio finis.*

Limitatur 1. Si agatur de matrimonio non contracto, nam tunc occultum impedimentum est significandum, quia in casu vix possent prudenter, & verisimiliter timeri incommoda enunciata: id enim exigit reverentia Sacramenti, ne invalide suscipiatur.

2. Si agatur de contracto, & populus sciat impedimentum, & propterea scandalizetur, tenetur Confessarius admonere; licet nullus ex admonitione speretur fructus; ratio est, quia illa ignorantia est contra bonum commune, ratione scandali; bonum autem commune secundum rectam rationem preferendum est privato. Bonaccin. & communiter recipitur à Doctoribus. Cavete itaque Confessarius procedat, & juxta disposita in *cap. omnis utriusque de penitent. & remission.* ubi hæc sunt, *Sacerdos autem sit discretus, & cautus, ut more periti medici superfundat vinum, & oleum vulneribus sauciati, diligenter inquirens,*

quirens, & peccatoris circumstantias, & peccati, quibus prudenter intelligat, quale debeat ei prebere consilium, & cuiusmodi remedium adhibere, diversis experimentis utendo ad salvandum aegrotum.

23. Quæritur, an, cum Parochus, vel alius Sacerdos novit ex Confessione Sacramentali aliquos laborare impedimento dirimente possit eos non conjungere?

Resp. Negativè; nam non potest extra Confessionem uti scientia in Confessione habita, ne Confessio reddatur odiosa, & onerosa, ipsiusque sigillum frangat; ideò debet penitentem intra Confessionem monere, ne contrahat, & quatenus nolit desistere, eum non potest absolvere: sed extra, nec admonere illum potest, nec assistentiam negare.

Dicitur in Confessione, quia, si id noverit extra Confessionem, etiam si impedimentum occultum sit, non debet assistere, etiam si publicè petat: ratio est, quia non debet assistere matrimonio invalido, sed valido, ne contrahentes maneat in perpetuò damnationis statu: debetque eos fortiter hortari, ne contrahant; & dum verbis non proficiat, dicat: *ego vos non copurabo*; & interim examen impedimenti ad Episcopum remittat, ad quem in foro externo spectat super eo cognoscere, *cap. ex literis de consang. & affin.*

CAPUT VIII.

Prop. X. & XI. ab Innoc. XI. &c.

Dilectio proximi.

1. PROP. 10. *Non tenemur proximum diligere actu interno, & formali.*

PROP. 11. *Præcepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos.*

Notet Confessarius de fide esse dati præceptum charitatis erga proximum, ex illo Matth. 22. *dilige proximum tuum sicut te ipsum.* Et Joan. 1. cap. 4. *si quis dixerit, quia diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est.* Ex quibus patet, duo præcepta erga proximum esse imposita, unum affirmativum, negativum alterum: negativum, de non habendo odio ipsum, seu de non volendo ipsi malum, aut de non concipiendo tristitiam de bonis ipsius, aut lætitiã de malo, obligat semper, & pro semper, sicut cætera præcepta negativa; affirmativum autem, de volendo ipsi bonum, vel de gaudento, aut complacendo in bono ipsius, vel de beneficiendo ipsi per actus misericordie spiritualis, vel corporalis (addentes dilectioni internæ opus externum erga proximum, & executionem ipsius internæ dilectionis, & propterea dictos dilectionem externam ipsius: sicut impletio mandatorum Dei dicitur ipsius dilectio virtualis, sed effectiva, hoc est, effectus internæ dilectionis) obligat non pro semper, sed in particularibus casibus.

Nec Authores propositionis negant dari præceptum charitatis erga proximum, sed dicunt eidem satisfieri per solos actus externos beneficentiæ, & misericordie, ut Tambur. in Decal. lib. 1. cap. 1. in princ. quod falsum dixit Innoc. in decreto.

Et ideò contra eos, & ad instructionem Confessarii nonnulla, quæ possunt ipsi esse ad praxim utilia circa proximi dile-